

Varázskönyvektől modern barlangrajzokig

Illusztrált már könyvet, tervezett kötetborítót, készített rövidfilmeket, tükrös bűvös kockát, különleges művészkönyveket, fiatal nők érzelmvilágát felvillantó grafikákat. Rendszeresen részt vesz alkotásaival a Mediawave Fesztiválon. Nemrégiben jelent meg unokatestvérével, Murányi Sándor Olivérrel közös könyve, *A medvék nem késnek* című, illusztrációkkal gazdagított novelláskötet. A nagyváradi **Matza Teréz** művészcsaládban cseperedett föl. Művészetében visszatérő motívum a könyv, és témaként az ember is megunhatatlan. Vele beszélgettünk alkotásokról, medvékről, emberekről, miegyébről.

Gyermekkorától különleges művészi közegben nőtt fel. Erősek voltak a kulturális hatások otthon. A család örült, hogy Matza Teréz szintén művészpályára lép. „Gyermekként is mindig rajzolgattam. Nem emlékszem vissza magamra úgy, hogy ne lett volna ceruza a kezemben” – mesélte. Édesapja, Matza Gyula nemcsak költő és a neves váradi rockegyüttes, a Metropol Group szövegírója volt, hanem képzőművészként is megmutatkozott. Édesanyja Murányi Éva festőművész és pedagógus.

Matza Teréz

A trükkös tükrös bűvös kocka és alkotója

gus. Bátyja, Murányi-Matza Mihály ugyancsak képzőművész lett. „Mindig támogattak, tanítottak, bátorítottak. A filmek, animációk iránti vonzódásomnak is örvendtek. Édesapám mindig türelmetlenül várta visszatérésemet egy-egy fesztiválról, hogy hadd lám, mi volt, hogy volt, mi minden történt. Segítettek, hogy kiteljesedjek. Akármit választottam volna hivatásomul, szeretettel mellém álltak volna. Ám az, hogy képzőművészzel kezdtem foglalkozni, olyan volt, mintha kicsit önmaguk mását is látták volna bennem. Néha az is segítség, ha az embert békén hagyják, ha nyugodtan gondolkodhatsz, alkotasz otthon, vagy néha az is elegendő, ha behoznak neked egy tányér meleg levest, miközben épp dolgozol valamin, és a szobádban kuksolsz. Arra is volt példa, hogy én segítettem a bátyámat a krokikészítésben azzal, hogy modellt álltam. Mindig jó csapat voltunk. Mindig segítettük egymást, ahogy és amivel lehetett.”

Matza Teréz a Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) képzőművészet szakán részesült alap- és mesterképzésben. Nagyon megtett neki az animációkészítés, a filmművé-

Művészkönyvek

szet világa is. A kolozsvári Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem film-, fotóművészet, média szakán egyéves képzésben vett részt. Tanult továbbá a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen (MOME) tervezőgrafikát tanulmányi ösztöndíjjal, valamint Nyíregyházán egy Erasmus intenzív programban.

Alkotásaival számos csoportos kiállításon vett már részt Nagyváradon (például a várbeli képzőművészeti galériában) és külföldön. A PKE-s alapképzés méltó befejezéseként különleges művészkönyvet készített diplomamunkaként. Szeret természetes anyagokkal dolgozni, érdekli az ökoművészet is. Az utóbbi években installációkkal is foglalatoskodik. Videóanimációi, rövidfilmjei 2010 óta jelen vannak a Mediawave Fesztiválon.

Különbé stílusok, műfajok iránt érdeklődik. Hangulattól függ, mi módon fejezi ki mondanóját. A festészet távolabb áll tőle, ehelyett inkább színes grafikákat kreál. „Nagyon szeretem a kézzel készített művészkönyveket. A könyv mint téma újra és újra előbukkan az életemben. Tanultam könyvkötést, -varrást is. Sok örömet ad egy ilyen könyv szerkesztése, illusztrálása, saját kezű elkészítése. A kommersz dolgok mellett mindez sokszor elfelej-

Magunkat rakhatjuk ki a tükörképekből – erre tanít a *Lecke a kockáról*

tődik. Nekem öröm a saját kezem munkáját látni, a természethez is közelebb hoz.” A *soha meg nem született emlékek könyve* elnevezésű projekt keretében készült „varázskönyvek” egyikének szőrmebundás borítója van bőrszíjjal átkötve, a másíknak pedig zsinórral átkötött, varrott fedele. A lapok is mindenféle különlegességet rejtnek, textilek, érdekes papírdarabkák, átlátszó fóliák, fotográfiák s egyebek díszítik az oldalakat. Meglehetősen összetett kreációból vált *A soha meg nem született emlékek könyve*.

Az *Invisible to Everyone (Mindenkinek láthatatlan)* grafikasorozat aktjai elvontabb módon nyújtanak bepillantást a nők érzelmvilágába. A kézzel készített rajzokat számítógépen színezte ki. Egyfelől a női test különféle aspektusait ábrázolják e grafikák. Egy fiatal nő meztelenül cigarettázik, alszik, menstruál. Ugyanakkor a női lélek rezdüléseit is megjeleníti: milyen akkor, amikor szomorú vagy épp szakított, vagy hiányzik neki a kedvese. Egy-egy mondat, egy-egy sms szavai, néhány rövid vers, esetleg a valóságból merített fiktív szöveg egészíti ki az alkotásokat.

Az ember megunthatatlan téma, vallja Matza Teréz. Szintúgy foglalkoztatják az elvont gondolatok, különféle filozófiai szemléletek. A *Lecke a kockáról* című alkotását egy Nichita Stănescu-vers ihlette. Teréz tükörből készített Rubik-kockát. „Mintha önmagad próbálnád összerakni. A kocka egyik hegye azonban le van törve. Mert mindig ott van egy kicsorbult rész. Mert az ember tökéletlen.” Teréz tükörös bűvös kockája Rómába is elkerült egy kiállításhoz a Román Kulturális Intézet jóvoltából.

A színház világa sem idegen tőle. A nagyváradi Oberon Csőszínház több előadásánál is közreműködött. Matza Teréz készítette a *Kilátások(k)* és a *(Fél)szavak* plakát-, illetve jelmeztervét. A *Morzsák* című oberonos produkció plakátját ugyanő tervezte. Szívesen dolgozna könyvkiadóknak is. Rókusfalvy Pál *Pszichológia: az emberi életdráma tudománya* (2011, Partium Kiadó, Nagyvárad) című könyvének borítóterve szintúgy Matza Teréz munkája.

És még mindig, vagy már megint könyvek, csak másként. Nyáron megjelent egy különleges könyv *A medvék nem késnek* címmel (Új Forrás Kiadó, 2021, szerkesztette Vida Gábor), amelynek Matza Teréz a társalkotó-

(folytatás a következő oldalon)

Varázskönyvektől modern barlangrajzokig

(folytatás az előző oldalról)

ja, a borítótérket is ő készítette. (A kötetet augusztus végén mutatták be Nagyváradon.) „Az unokatestvérem, Murányi Sándor Olivér, székelly származású romániai magyar író megírta ezeket a medvés novellákat. Ő jár medvesre, fotózza is ezeket a négylábúakat. Megkeresett azzal, hogy legyek a könyv társalkotója. Az elképzelés az volt, hogy a könyv felét novellák, a másik felét rajzok teszik ki. A kérése az volt, hogy elevenítsem meg a szereplőket, készítsék úgymond XXI. századi, modern barlangrajzokat. Elgondolkodtam azon, hogyan fogjam meg a történetek lényegét. Egyszerűsíteniem kellett, elvonatkoztatni és sűríteni. Hogy mi a lényeg? Közeledés az állatvilághoz. Régen sokkal közelebbi kapcsolat volt ember és állat, ember és természet között. Arra törekedtem, hogy visszatérjek az eredetekhez. Őseink mágiával voltak körülveve, közel a spirituális világhoz. Fontos volt nekik, hogy szerencsésen alakuljanak a vadászatok, és tiszteletet éreztek az állatok iránt. A totemállatoknak nem volt szabad kimondani a nevét. A medve a méz-evő, a nagy karmú, a barna fejű... Úgy éreztem: e varázslatos világot kell ábrázolnom. Minden történetből kiválasztottam a legfontosabb szereplőt. Naiv ábrázolásmódot választottam, hogy maradjon tér a fantáziának is, hogy a könyv olvasója továbbgondolhassa a dolgokat. Tág, szabad rajzok, nyílt kompozíciók születtek. Fontos, hogy az olvasó átérezze például a vadászat pillanatát, a medveselés izgalmát, a történetek hangulatát. Hét novellához készültek illusztrációk. Minden történet-

Hómedve

ben volt valami, amit szerettem. A könyvben található első történet, a *Hómedve* a kedvencem. Medvés Jakab leírása nagyon megragadott. Ő egy tagbaszakadt fickó, és teli a szobája plüssmackókkal. Jobban szereti őket, mint a saját családját. Éppen ezért a váradi könyvbemutatóra összegyűjtöttem 19 játék mackót, és kiállítottam őket egy asztalkára. Lényeges, hogy egy gyermek szemszögéből is lássuk az állatokat, hiszen minden felnőttben rejlik egy kisgyermek. Bármilyen korú olvasónak ajánlanám ezeket a történeteket, mert mindez afféle visszatalálás a természethez. És persze medverajongóknak. A kultúrtörténetben szépen végigkísérhető a medvék jelenléte, vannak, ugyebár, híres mackók. Az első Teddy maci 1903-ban készült el, Theodore Roosevelttről nevezték el, merthogy az elnök nem volt hajlandó lelőni egy fogságba ejtett fekete-medvebocsot pusztán azért, hogy sajtófotók készülhessenek az eseményről. A mai politikai megközelítésből hiányzik ez a gyermeki látásmód. Emlékszem, öt éves voltam, amikor elhozta nekem apu *A dzsungel könyvét*. Képzletben Baluval táncoltam. Jólesett *A medvék nem késnek* című novellásköteten dolgozni. Főlevenítette a művészkönyvek iránti szeretetemet. És új ötleteim is születtek.”

Tóth Hajnal

Természet és ember közelségét megidéző illusztrációk. Hajnal a vadonban